

УДК 343.9:[2:061.234] (477)

Ірина Геннадіївна ЛУЦЕНКО*(Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків)*

ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ТОТАЛІТАРНИХ СЕКТ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Сьогодні духовна сфера українського суспільства характеризується плюралізмом на ринку релігійних пропозицій. Значну увагу науковців різних галузей привертають нові релігійні організації, зокрема, тоталітарні секти. У статті наводяться існуючі класифікації як нових релігійних організацій, так і тоталітарних сект. Піддані аналізу наукові підходи до визначення критеріїв та підстав систематизації, а також оцінені практичні можливості застосування цих знань для протидії злочинності.

Ключові слова: *тоталітарна секта, релігійні організації, класифікація, релігія, духовний світ, протидія злочинності.*

Постановка проблеми. Суспільно-політичні зміни середини 80-х – початку 90-х років минулого століття стали причиною політичної, економічної, соціальної, ідеологічної і, як наслідок, правової нестабільності. Руйнація радянської державної ідеології, зміна світогляду та сучасних життєвих домінант більшості людей призвели до деформації суспільного менталітету, порушення життєвого стереотипу населення, змістовотворчих цінностей та створення духовного вакууму.

У цих умовах, зрозуміло, більшість змушена вдаватися до активного пошуку моральності, соціальних орієнтирів, у тому числі і у релігійній сфері, адже жага пізнання істини існує вічно. Цитата із книги футуролога Э. Тоффлера «Третя хвиля» яскраво ілюструє зазначені вище події: «Тільки поєднавши в одне ціле – самотність, втрату структури і сенсу, що супроводжують закат індустріальної цивілізації, – ми починаємо усвідомлювати деякі із найбільш загадкових соціальних явищ сучасності, наприклад таких, як розростання культурів» [1, с. 592]. Відновлення духовної сфери життя та релігійної філософії у сукупності з доволі ліберальним законодавством у питаннях регулювання релігійного життя в Україні, йдеться про свободу думки і віросповідання, дозволило новим релігійним та псевдорелігійним організаціям вільно діяти і поширюватися. Разом із традиційними світовими релігіями, які історично успадковані від попередніх епох та генетично притаманні релігійній духовності українського народу, нові релігійні течії пропонують власні погляди. Серед різноманіття нових релігійних організацій велику увагу фахівців різних галузей привертають до себе тоталітарні секти, які пропагують приховану деструктивну ідеологію, ворожість до культурно-національних цінностей, державних і суспільних інтересів, а також діяльність яких супроводжується завданням шкоди психічному та фізичному здоров'ю вірян, а у деяких випадках і життю.

Передусім зауважимо, що нині питання класифікації тоталітарних сект залишається невирішеним, оскільки немає законних підстав ідентифікувати ту чи іншу релігійну або псевдорелігійну організацію як тоталітарну. Отже, існує можливість розглянути класифікації нових релігійних організацій у цілому.

З огляду на те, що сама релігійна система характеризується складністю, багатоманітністю і динамічністю, зрозуміло, непросто привести існуючі нові релігійні організації до єдиної класифікації. Тим більше, зазначені організації одночасно можуть бути віднесені до декількох різних груп у межах однієї класифікації. Така мінливість і невизначеність особливо притаманні тоталітарним сектам, тому що для задоволення своїх прихованих цілей (економічних, політичних, психологічних) керівництво ладне пристосовуватися до будь-яких форм існування (як-то освітні, медичні чи релігійні організації) та проповідувати будь-які істини.

Метою статті є розгляд існуючих класифікаційних релігійних організацій, у складі яких не останнє місце займають тоталітарні секти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно зауважити, що проблеми виникнення, існування і класифікації тоталітарних сект

досліджували як фахівці у сфері права, так і фахівці в галузі релігії, психології, філософії, соціології. При цьому, якщо інтерес останніх переважно носить прикладний характер та стосується вивчення таких організацій у цілому, то інтерес правників полягає здебільшого у практичній сфері, зокрема, в аспекті кримінально-правового забезпечення протидії таким організаціям, що можуть становити і реальну, і потенційну загрозу особистості, суспільству і державі.

Проблеми класифікації нових релігійних організацій (у складі яких, безумовно, і тоталітарні) були предметом вивчення таких науковців, як М. Байрак [2], Є. Балагушкін [3], В. Петрик [4], В. Дворніков [5], В. Єленський [6], Л. Мітрохін [7], С. Сьомін [8], Б. Фаліков [9].

Так, для вирішення проблеми класифікації нових релігійних організацій українськими науковцями Л. Филипович та Н. Дудар були виокремлені три підходи, які покладені в основу типологізації: соціокультурний, соціально-психологічний і генетичний.

Виклад основного матеріалу. Окресливши основні напрямки типологізації, спробуємо їх розглянути детально. В основу соціокультурного підходу покладений соціальний принцип. До речі, ця типологізація запропонована російським дослідником Є. Балагушкіним. Науковець взяв за основу те, що релігійне різноманіття є наслідком зміни соціальних і культурних пріоритетів та суспільної системи в цілому. У своєму дослідженні автор поділяє нові релігійні організації на дві категорії: реформаційні (віровчення має витоки із старих традиційних релігій, однак протиставляється їм) та альтернативні релігії (повна відмова від традиційних релігій) [10, с. 14–16].

Соціально-психологічний підхід, як зазначили у своєму дослідженні Н. Дудар та Л. Филипович, запропонував британський дослідник Р. Уолліс [11; 12].

Ця класифікація передбачає три основні підвиди релігійних організацій: «... 1) заперечують навколишній світ; 2) приймають нормативні цілі і цінності; 3) пристосовуються до навколишнього світу» [10, с. 17].

Генетичний підхід обрав В. Єленський, який, на думку Н. Дудар та Л. Филипович, є найбільш популярним серед учених. Отже, В. Єленським було запропоновано власний, авторський, підхід до класифікації нових релігійних організацій, а саме всі вони поділяються на сім категорій: «неорієнталістські; синтетичні; неязичницькі та примітивістські; “сцієнтистські”; теософські та езотеричні; психотерапевтичні та психоспірітуальні; нехристиянські» [13].

Розглянемо детальніше. Так, В. Єленський у співавторстві з В. Перебенесюком запропонували наступну класифікацію нових релігійних організацій, вказуючи на її відносність, тому що їх

структура доволі розмита, що ускладнює процес систематизації: «... 1) неоорієнталістські групи (наприклад, МТСК); 2) синтетичні релігії (віра Багаї, Церква Уніфікації Муна, Біле Братство, АУМ Сінрікьо; 3) неоязичництво (РУНВіра); 4) західні християнські групи (харизмати, мормони); 5) сцієнтистські групи (Церква саєнтології); 6) теософські угруповання (вчення Блаватської, Реріхів); 7) психотерапевтичні культури (йога, віровчення П. Іванова); 8) замкнуті корпорації, які обмежують свободу особи (“деструктивні” або “тоталітарні” секти) ...» [14, с. 119–120].

Український науковець С. Сьомін за вищезазначеним принципом також запропонував структурування НРТ: «... 1) нехристиянські рухи на загально-християнській основі; 2) релігії орієнталістського напрямку; 3) езотеричні об'єднання; 4) об'єднання неязичницьких релігій; 5) об'єднання синтетичних неорелігій; 6) саєнтологічні рухи» [15, с. 206–207].

Враховуючи вищенаведене, додамо, що, детально вивчивши погляди інших науковців, Н. Дудар та Л. Филипович у своїх працях навели наступну класифікацію, яка ґрунтувалася також на генетичному принципі:

1) найчисельнішою і найпотужнішою групою буде **неохристиянська**, до якої належать як історичні, але не традиційні для України християнські церкви, так і нові, недавно створені організації християнського походження. Серед них назвемо такі: “Армія спасіння”, Церква Ісуса Христа Святих останніх днів (мормони), Християнські церкви харизматичного напрямку (Церква Повного Євангелія, Церква Посольства благословенного Царства Божого для всіх народів, Церква Живого Бога, Українська Християнська євангельська Церква), Церква Христа, Новоапостольська церква, Церква Нового Єрусалиму (сведенборгці), Богородична церква тощо. Майже всі із перерахованих місій, центрів, новітніх церков привнесені в Україну із-за кордону;

2) **орієнталістського** спрямування, репрезентовані неоіндуїзмом, течіями буддистського толку, поодинокими рухами японської, китайської та корейської орієнтації. Характерним для неоіндуїстських рухів є опора на давню ведичну традицію при вдалому використанні досягнень інших культур, а також цінностей багатьох релігій. Усі течії неоіндуїзму проголошують себе різними учнівськими наступностями спільної духовної традиції індуїстів, в основі якої лежить принцип монізму, єдності в багатоманітті, нероздільності буття духовного і матеріального, профанного і сакрального. В усіх неоіндуїстських ученнях популярні ідеї універсалізму, синкретизму, рівності всіх релігій як пошуків своїх шляхів до Бога, духовного базису в реконструкції суспільства. Обов'язковим для неоіндуїзму є наявність вчи-

теля, майстра (гуру) як проповідника вчення і провідника духовних пошуків особистості, групи, течії. В Україні неоіндуїзм представлений громадами і центрами Міжнародного Товариства Свідомості Крішні, Ошо Раджніша, Саї-Баби, Шрі-Чінмоя, Місії “Світло душі”, Міжнародного товариства “Всесвітня чиста релігія” (сахаджи), Трансцедентальна медитація та іншими;

3) язичницька група пов’язана з відродження дохристиянських релігій, **язичницьких** світоглядних комплексів, серед яких назвемо громади послідовників вчителів і пророків Володимира Шаяна, Лева Силенка, прихильників прадавніх дохристиянських вірувань українського народу (РУНВіра – Рідна Українська Національна віра, рідновіри, ладовіри, вогнепоклонники, шанувальники давньоруської богині Березини тощо);

4) **синтетична** (штучно створена) група, яка в своїх догматах й культах спирається на множинні традиції (християнство, ведизм, буддизм, іслам), але не просто еkleктично поєднує їх, а створює свої власні вчення, систему обрядових дійств, сильну церковну організацію, претендуючи на статус надрелігії. У цих течіях надто розвинутий культ лідера, авторитет власних віросповідних джерел, присутня ідея богообранності їх послідовників. До цієї групи належать Велике Біле Братство, Церква об’єднання (або уніфікації), АУМ Сінрікьо;

5) **сайєнтологічна група** (Діанетика-Фонд Хаббарда, Наука розуму, Християнська наука). Назва походить від англійського слова science – наука. Напрямок об’єднує різні «космічні релігії», які наукоподібно і містично трактують різні не досліджені явища психіки людини і навколишньої природи, наприклад, зв’язок Землі і вищих космічних сил, контакти з непізнаними літаючими об’єктами;

6) **езотерична група** (теософський, антропософський, послідовники вчення Гурджієва, екстрасенсорика тощо). Релігійно-містичні культури. Йдеться про поширення окультних вчень, нової магії, спиритизму, астрології, чаклунства, цілительства та інших явищ. Як зазначають учені-соціологи, за останні роки подібні організації впевнено лідирують і отримують досить широку популярність серед населення.

Існують й інші види класифікацій нових релігійних організацій, тобто все залежить від цілей, які ставлять перед собою науковці і дослідники. Наведемо декілька прикладів.

Так, П. Й. Слівінським детально описана класифікація нових релігій, яка, у свою чергу, була запропонована італійським науковцем М. Інтровіне:

1. “Церква – ні, Христос – так”: дану групу репрезентують релігійні

об'єднання іудо-християнського походження, віровчення яких ґрунтується на особливому трактуванні Святого Письма. Наприклад, до цієї категорії можна віднести представників ЦІХСОД (мормони).

2. "Христос – ні, Бог – так": групи східного походження, віровчення яких базується на суфізмі, буддизмі та індуїзмі. Наприклад, до даної категорії можна віднести кришнаїтів, різноманітні синтетичні групи на кшталт теософії, Церкви Уніфікації (Муна), антропософських вчень.

3. "Бог – ні, релігія – так". Представники цього напряму наголошують на спрямуванні та саморозвитку певних можливостей особистості. У їх релігійній системі відсутній Бог або йому не надається домінуючого значення. До даної категорії відносять Церкву Саєнтології та уфологічні організації.

4. "Релігія – ні, sacrum – так". До подібного типу можна віднести всі організації, які використовують магічний вплив (спіритизм та сатанізм тощо) [16, с. 8–9].

З певною долею умовності нові релігійні організації можна класифікувати і таким чином: 1) релігійні культу, які засновані на християнській або іншій культуруотворюючій релігії; 2) східні; 3) психотерапевтичні; 4) засновані на окультизмі, язичництві та шаманізмі; 5) «NewAge» («Нова ера»); 6) комерційні [17 с. 88–91]. Що стосується останнього пункту даної класифікації, то, на думку автора статті, левова частка тоталітарних сект створюється саме з комерційною метою – для збагачення лідерів, а отже, усі вони мають комерційне забарвлення.

Необхідно звернути увагу на те, що нерідко в класифікаціях в окрему групу виділяють прихильників обоження сил зла, поклоніння Сатані (Дияволу або Люциферу). Серед них можна назвати «Церкву Сатани», культу диявола та інші різновиди зловісних об'єднань. Вони звеличують значення зла і насильства, проповідують спілкування з містичними джерелами зла – демонами, Сатаною. Діяльність їх відрізняється особливою жорстокістю і таємничістю ритуалів посвячення і відправлення культів.

Разом із класифікаціями загальної маси нових релігійних організацій все ж таки існують спроби класифікувати деякі організації з відносною вірогідністю, зокрема, і тоталітарні секти.

Так, О. Хвиля-Олінтер запропонував поділ на чотири групи, а також назвав організації, які входять до цих груп:

1) східної орієнтації («АУМ Сінрікьо», кришнаїти, «Академія йоги», «Трансцедентальна медитація» тощо);

2) західної орієнтації (псевдохристиянські) («Свідки Ієгови», муніти, мормони, «Біле братство», «Церква одкровення» та ін.);

3) еkleктичної орієнтації («New Age», теософські та антропо-

софські групи тощо);

4) сатаніти (Церква сатани, сатанинські та демонічні групи, «Срібна зірка», «Церква саєнтології» та ін.) [18].

У свою чергу Місіонерський відділ Московського Патріархату Руської православної церкви запропонував власну класифікацію тоталітарних сект, яка дещо схожа з попередньою: 1) сатанинська орієнтація; 2) матриця «Екологія духу, окультизм та язичество»; 3) східна орієнтація; 4) західна орієнтація; 5) комерційні культури [19].

Існує класифікація тоталітарних сект за типами релігійного керівництва [20], де можна виділити:

1) теократичні секти – для них характерний крайній фанатизм, жорстокість, конспіративна діяльність, жорстка дисципліна та повне підкорення знизу до верху. Деякі секти у своїх віровченнях виходять із біблійного міфу про створення релігійно-теократичної організації на землі, яка очолюється 144 тисячами християн «верного остатка». Найбільш поширеними є секти апокаліпсистерів та свідків Ієгових: вони відрікаються від православних обрядів і таїнств, шанування святих, тільки вони проповідують істину релігії, усі інші – хибні;

2) авторитарні секти, керівництво яких спирається на багаторічні традиції, звичаї, пов'язані з походженням, родоводом вождів (духобори, молокане, старообрядці). Такими сектами керують різного роду старці, діди, вожді, які отримали керівні посади за традиціями або законами сект;

3) ієрархічні секти (церковні) – члени таких сект підкорюються керівникам не через їх особисті заслуги, а через переконання в тому, що ті отримали свої посади на основі статуту секти (євангелісти, адвентисти, старообрядці);

4) харизматичні секти – їх виникнення і діяльність пов'язані з іменем тих або інших пророків, члени таких сект тримаються у постійному підкоренні, а також доводять себе до релігійного екстазу (психічне самовиснаження), на ґрунті якого виникає віра в реальне, відчутне спілкування з Духом Святим (хлисти, скопці, п'ятидесятники).

Дана класифікація передбачає наявність у кожній тоталітарній секті свого харизматичного лідера, який наділений необмеженою владою по відношенню до своїх adeptів. Лідер одночасно є проповідником і головним адміністратором секти, претензії якого на абсолютну правоту в поєднанні з вимогами безумовного підкорення своїх adeptів дозволяють поневолювати людей, які шукають підтримки в складних життєвих ситуаціях.

Керівництво сектою може здійснюватися як одноособово, так і групою осіб.

У спеціальній літературі зустрічаються спроби класифікувати тоталітарні секти за ступенем суспільної небезпеки через кримінальну направленість їх діяльності, така класифікація детально представлена О. Демидовим [21]:

1) тоталітарні секти, що відкрито сповідують і реалізують через культову практику діяння, які посягають на суспільні відносини, що охороняються кримінальним законодавством;

2) тоталітарні секти, у віровченнях яких присутні окремі положення антисуспільної направленості, але вони відкрито не проповідуються і не використовуються при здійсненні культових практик таких організацій, а є часткою таємних знань, що доступні тільки духовним лідерам та організаторам тоталітарних сект;

3) тоталітарні секти, засновані на віровченні світових релігійних систем, але відокремлені від них у результаті політичних або ідеологічних розбіжностей та використовують у своїй культовій практиці утискання або обмеження охоронюваних прав і свобод своїх послідовників.

З огляду на викладене вище можна впевнено констатувати, що науковці пропонують різноманітні класифікації нових релігійних організацій, а також робляться спроби запропонувати власну класифікацію найнебезпечніших із них – тоталітарних сект. Численність класифікацій зазначеного об'єкта досліджень пов'язана з динамічністю виникнення, трансформацією та пристосуванням до сучасних потреб суспільства таких організацій. У свою чергу, ці фактори є головними підставами виживання як тоталітарних сект, так і сумлінних нових релігійних організацій.

У відповідь на велику кількість класифікацій В. А. Мартинович заявляє, що «розробка класифікацій заради самих класифікацій приносить невелику користь для розвитку науки» [22, с. 25], та визнає доцільність тих класифікацій, які допомагають вивчити проблему в межах конкретного дослідження. Така пропозиція може бути корисною в теоретичних дослідженнях класифікацій, та аж ніяк не задовольняє потреби практичного застосування, для яких своєчасне отримання необхідної достовірної інформації дуже важливе. Отже, залежно від цілей і завдань, які стоять перед практичними працівниками, будь-яка із існуючих класифікацій може виявитися ефективною.

Підсумком у розгляді проблеми класифікації тоталітарних сект, поки що у складі загальної маси нових релігійних організацій, можуть бути слова, виголошені професором І. В. Кантеровим під час виступу на науково-практичній конференції за темою «Класифікація релігій та типологія релігійних організацій»: «проблема класифікації релігій та

типологізації релігійних організацій є однією із найбільш складних і дискусійних, що породжує не тільки спори у науковій спільноті, дискусії у конфесійному середовищі, запеклі баталії у засобах масової інформації, а й стає предметом судових розглядів» [23, с. 6].

Висновки та перспективи подальших досліджень. На підставі вищевикладеного можна зробити наступні висновки:

- питання класифікації тоталітарних сект має важливе значення для різних галузей науки, оскільки завжди стосується людини – найвищої соціальної цінності України;

- велика кількість класифікацій нових релігійних організацій, у складі яких, безумовно, існують тоталітарні секти, свідчить про безліч сфер діяльності людини, суспільства і держави, на які впливають/контролюють тоталітарні секти;

- класифікація тоталітарних сект має важливе теоретичне значення, оскільки в процесі її формування досліджуються: складна сфера людського буття – релігійна, яка вимагає фундаментальних знань про світові та традиційні релігії; історія їх розвитку, впливу на людину (у різні епохи); вплив на суспільство і державу; ставлення до навколишнього світоустрою;

- не менш важливим є практичне значення класифікацій, оскільки практичні працівники (більшість з яких не має необхідних релігійних знань) можуть отримати необхідну інформацію із найменшою затратою часу;

- наявність великої кількості класифікацій нових релігійних організацій і тоталітарних сект окреслює ряд підстав, за якими їх можна поділити, що, у свою чергу, дає можливість кримінологічній науці визначити головні об'єкти кримінологічного дослідження (ступінь суспільної небезпеки, сфери впливу, типологізацію лідерів тощо) і розробити ефективні заходи профілактики та протидії протиправній діяльності зазначених організацій.

Отже, у питаннях класифікацій тоталітарних сект залишилося місце і для подальших наукових пошуків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – Москва : АСТ, 1999. – 261 с.
2. Байрак М. В. Конституційно-правові засади церковної політики в Україні : навчальний посібник / М. В. Байрак. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2003. – 52 с.
3. Балагушкин Е. Г. Критика современных нетрадиционных религий (истоки, сущность, влияние на молодежь Запада) / Е. Г. Балагушкин. – Москва : Изд-во Москов. ун-та, 1984. – 288 с.

4. Нетрадиційні релігійні та містичні об'єднання України : курс лекцій з релігієзнавства / В. М. Петрик; під заг. ред. В. М. Петрика. – Київ : [б. в.], 2000. – 226 с.
5. Дворников В. В. История новых религиозных движений в Украине в 90-е годы XX века : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. ист. наук : спец. 07.00.03 «Всеобщая история» / В. В. Дворников. – Воронеж, 2006. – 20 с.
6. Єленський В. Доженемо й переженемо Африку? / В. Єленський // Людина і світ. – 1994. – № 9. – С. 6–9.
7. Митрохин Л. Н. Религии “Нового века” / Л. Н. Митрохин. – Москва : Советская Россия, 1985. – 160 с.
8. Нетрадиційні релігійні та містичні культу України : навчальний посібник / В. М. Петрик, С. В. Сьомінта ін.; за заг. ред. В. В. Остроухова. – Київ : Росава, 2003. – 336 с.
9. Фаликов Б. «Пришельцы» хотят домой / Б. Фаликов // Наука и религия. – 2011. – № 1. – С. 20–24.
10. Дудар Н. П. Нові релігійні течії: український контекст (огляд, документи, переклади) / Н. П. Дудар, Л. О. Филипович. – Київ : Наук. думка, 2000. – 132 с.
11. Wallis R. The Elementary Forms of the New Religious Life / R. Wallis. – London-Boston-Melbourne-Henley : Routledge&Kegan Paul, 1984. – 156 p.
12. Wallis R. The Road to Total Freedom : A Sociological Analysis of Scientology / R. Wallis. – New York : Columbia University Press, 1977. – 282 p.
13. Єленський В. Є. Релігія після комунізму. Релігійно-соціальні зміни в процесі трансформації центрально- і східноєвропейських суспільств: фокус на Україні / В. Є. Єленський. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. – 419 с.
14. Єленський В. Є. Релігія. Церква. Молодь / В. Є. Єленський, В. П. Перебенесюк. – Київ : АЛД, 1996. – 160 с.
15. Сьомін С. В. Міжнародні християнські організації та національна безпека України : монографія / С. В. Сьомін. – Київ : НІСД, 1999. – 267 с. – (Сер. «Гуманітарна політика і духовна культура»; Вип. 5)
16. Слівінський П. Й. Релігійний вінегрет: кілька слів про нові релігійні і парарелігійні форми / П. Й. Слівінський : пер. з польс. Г. Теодорович. – Львів : Свічадо, 1999. – 116 с.
17. Мухаметжанов Д. Деструктивные культы на территории России. О некоторых проблемах предупреждения их деятельности / Д. Мухаметжанов // Закон і право. – 2008. – № 10. – С. 88–91
18. Хвыля-Олинтер А. Деструктивные религиозные секты России / А. Хвыля-Олинтер // Профессионал. – 1999. – № 2–3. – С. 53.
19. Новые религиозные организации России деструктивного и оккультного характера : справочник. – Изд. 2-е, перераб. и доп. –

- Белгород : Мисионерский отдел Московского Патриархата Русской православной церкви, 1997. – 271 с.
20. Psyfactor [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psyfactor.org/>.
 21. Демидов А. В. Религиозные организации деструктивного характера и специфика предупреждения органами внутренних дел их криминальной деятельности : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : 12.00.08 / А. В. Демидов; Санкт-Петербург. ун-т МВД России. – Москва, 2010. – 24 с.
 22. Мартинович В. А. Введение в понятийный аппарат сектоведения / В. А. Мартинович. – Минск : БГУ, 2008 – 103 с.
 23. Кантеров И. Я. Классификация религий и типология религиозных организаций – актуальная проблема теоретического и практического религиоведения / И. Я. Кантеров // Классификация религий и типология религиозных организаций / под ред. И. Я. Кантерова, Е. С. Элбакян, И. Н. Яблокова, М. Н. Ситникова. – Москва : Изд-во АТиСО, 2008. – С. 6–19.

Стаття надійшла до редакції 07.06.2016.

Ирина Геннадьевна ЛУЦЕНКО

(Харьковский национальный университет внутренних дел,
Харьков, Украина)

ВОПРОСЫ КЛАССИФИКАЦИИ ТОТАЛИТАРНЫХ СЕКТ И ИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПРЕСТУПНОСТИ

В настоящее время духовный мир украинского общества характеризуется очень широким спектром религиозных предложений. Особое внимание учёные разных отраслей обращают на новые религиозные организации, но беспокойство вызывают тоталитарные секты. В предложенной статье приводятся примеры существующих классификаций как новых религиозных организаций, так и тоталитарных сект. Наличие большого количества классификаций связано со сложностью, многообразием и динамичностью указанных организаций. Численность классификаций имеет огромное теоретическое и практическое значение, поскольку даёт возможность использовать именно ту классификацию, которая поможет найти ответ, а также в теоретическом исследовании и практическом применении для противодействия преступности.

Ключевые слова: тоталитарная секта, религиозные организации, классификация, религия, духовный мир, противодействие преступности.

Iryna H. LUTSENKO

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

ISSUES OF CLASSIFICATION OF TOTALITARIAN SECTS AND THEIR SIGNIFICANCE IN CRIME COMBATING

Existing classifications of new religious organizations including totalitarian sects have been considered in this article. The author has also studied the approaches to the classification of totalitarian sects.

The author has outlined the variety of existing classifications of new religious organizations. This situation is due to the complexity, diversity and dynamism of the development of these organizations. Besides, the turnover and eclecticism of different religious dogma “newly religions” particularly make it impossible to create a universal classification.

The existence of many classifications has quite a reasonable justification, as it is studied by the specialists in various branches, who try to organize the spiritual sphere of Ukrainian society under modern conditions.

Based on the conducted research the author has made the following conclusions: the classification issue of totalitarian sects is important in various scientific fields, as it always concerns a human being – the highest social value in Ukraine; a large number of classification of new religious organizations including totalitarian sects indicates about many areas of activities of human being, society and the state, which totalitarian sects influence on control; classification of totalitarian sects is of great theoretical importance, because difficult area of human life, called religious, is studied in the process of its formation and this area requires basic knowledge of world and traditional religions; history of their mutual development; their impact on a human being (in different periods); impact on society and the state; relation to the dispensation; not less important is the practical value of classifications, as practitioners (most of whom have no necessary religious knowledge) can get the necessary information from the least of effort.

Key words: *totalitarian sect, religious organizations, classification, religion, spirit world, crime combating.*